

*До разової спеціалізованої вченої ради ID 9088
Закладу вищої освіти «Університету Короля Данила»
(76018, м.Івано-Франківськ, вул.Є.Коновальця, 35)*

ВІДГУК

офіційного опонента

доктора архітектури, доцента **Дячок Оксани Миронівни**

на дисертаційну роботу **Гребенюка Івана Васильовича**

**«Архітектурно-візуальна інтеграція скульптурної пластики у
формуванні ідентичності міського простору»**, представленої на здобуття
наукового ступеня доктора філософії у галузі знань 19 – Архітектура та
будівництво, спеціальності 191 – Архітектура та містобудування

На основі вивчення дисертації і праць, що були опубліковані за темою дисертації, встановлено наступне.

1. Актуальність теми дисертаційної роботи

Актуальність теми дослідження обумовлена потребою в науковому переосмисленні ролі мистецьких об'єктів у створенні виразного, унікального образу сучасних міст. В умовах глобалізації, активної конкуренції за туристичну й інвестиційну привабливість, а також поствоєнного оновлення українських міст зростає значення гармонійного поєднання культурної спадщини з сучасним мистецьким середовищем. Це особливо актуально для України, яка перебуває в процесі не лише фізичної, а й символічної реконструкції — формування нової національної ідентичності.

Розбудова публічних просторів потребує інноваційного наповнення, де скульптурна пластика виступає не просто декоративним елементом, а засобом комунікації, ідентифікації та трансформації середовища. У цьому контексті особливо важливо розробити ефективні методологічні підходи до інтеграції скульптурних форм, які враховують історичний контекст, виклики сьогодення,

цифрові технології, участь громади в процесах прийняття рішень та міждисциплінарну взаємодію архітектури, мистецтвознавства й соціальних наук.

Обрана тема є науково-практично значущою, оскільки спрямована на подолання розриву між традиційними підходами до формування міського середовища та потребами його осмислення як ідентифікаційного простору. Вона відповідає сучасним запитам містобудівного розвитку, орієнтованого на естетичну виразність, культурну символіку та соціальну взаємодію.

Дослідження заповнює існуючу наукову прогалину у вивченні механізмів архітектурно-візуального включення скульптурної пластики у структуру міста, пропонуючи нові підходи до її аналізу та проектування — з урахуванням як глобальних урбаністичних тенденцій, так і в локальних образах.

Таким чином, тема дисертаційного дослідження є своєчасною, концептуально обґрунтованою та релевантною спеціальності 191 «Архітектура та містобудування».

2. Зв'язок роботи з науковими програмами, темами

Дисертаційна робота Гребенюка І.В. виконана на кафедрі архітектури та будівництва Закладу вищої освіти «Університет Короля Данила».

Тема дослідження відповідає науковому напрямку кафедри — «Архітектурно-візуальна інтеграція скульптурної пластики у формуванні ідентичності міського простору». Дисертаційне дослідження також перетинається з напрямком наукових досліджень «Моделювання розвитку урбанізованих систем і територій» Науково-дослідного інституту імені Академіка І.М. Луцького. Дослідження відповідає завданням формування ідентичності міст після воєнних руйнувань, зокрема в контексті інтеграції сучасних мистецьких об'єктів у історичний простір.

3. Наукова новизна результатів дослідження

На основі аналізу змісту дисертаційної роботи та опублікованих наукових праць можна стверджувати, що основні положення, висновки та рекомендації є

результатом самостійного наукового пошуку Гребенюка І.В., відображають його особистий внесок у розвиток проблематики архітектурної інтеграції мистецтва в міське середовище та відзначаються високим рівнем наукової новизни.

Наукова новизна дисертації полягає у застосуванні комплексного міждисциплінарного підходу до аналізу взаємодії архітектурного простору та скульптурної пластики як чинника формування ідентичності міста. Вперше запропоновано інтегративну модель, що поєднує інструменти архітектурознавства, мистецтвознавства, семіотики простору й соціології, що дозволяє всебічно оцінити вплив публічного мистецтва на візуальний образ і символічну структуру міського середовища.

Серед інших важливих результатів:

- розроблено оригінальну класифікацію скульптурної пластики за її ідентифікаційним потенціалом з урахуванням історико-культурного контексту та актуальних соціальних функцій;
- обґрунтовано принципи інтеграції скульптурних об'єктів у міський простір на основі концепції «діалогу» між традиційною та сучасною формами художньої виразності;
- розроблено методiku оцінки ефективності впливу скульптурної пластики на формування міської ідентичності, яка поєднує кількісні та якісні показники сприйняття мешканців;
- сформульовано концепцію «динамічної ідентичності» міського простору, яка враховує трансформацію соціокультурних парадигм та адаптаційний потенціал мистецьких елементів до сучасних викликів.

Також автором запропоновано:

- концепцію архітектурно-візуальної інтеграції скульптурної пластики в міському середовищі;
- класифікацію типів візуального впливу скульптур у контексті урбаністичного простору;
- визначення ролі художньо-пластичних домінант у формуванні образу міста;

та підтверджуються результатами проведених досліджень. За своєю структурою дисертаційна робота складається із анотації, списку публікацій здобувача за темою дисертації, змісту, вступу, чотирьох розділів, висновків, списку використаних джерел і додатків. Структура дисертації корелюється з метою та завданнями, які дослідник визначив у своєму дисертаційному дослідженні. Гребенюк І.В. правильно визначив об'єкт і предмет дисертаційної роботи, а виклад матеріалу дозволяє зрозуміти сутність концепції архітектурно-візуальної інтеграції скульптурної пластики як важливого фактору формування ідентичності міського простору.

Представлене до розгляду дослідження характеризується логічністю викладу матеріалу, комплексністю та структурованістю, усі підрозділи взаємопов'язані між собою. Автор опрацював чималу джерельну базу (183 найменувань). Думки, підходи, концепти авторів, які згадуються в цій дисертації мають відповідні покликання. У роботі також розглянуто проблеми, пов'язані зі сталим розвитком, обслуговуванням і громадським сприйняттям. Теоретико-методологічна база роботи розкрита ґрунтовно, належним чином обґрунтовано наукову та теоретико-практичну цінність представленої дисертації, що засвідчує високий дослідницький потенціал Гребенюка І.В.

Висновки до розділів і загальні висновки роботи цілком аргументовані й засвідчують високий рівень наукової компетенції та професійної кваліфікації дисертанта. Наукові положення і рекомендації дисертаційної роботи Гребенюка І.В. обґрунтовані коректним використанням методологічного комплексу, закріплені успішною апробацією та ефективним впровадженням результатів дослідження, що підтверджується практичними результатами.

Основні положення дисертації обговорювалися та отримали позитивну оцінку під час науково-практичних конференцій, наукових семінарів кафедри архітектури та будівництва Закладу вищої освіти «Університет Короля Данила», робочих зустрічей та інших заходів за тематикою дослідження.

Практичне значення дисертаційної роботи полягає у можливості застосування отриманих результатів у проєктній діяльності, при розробці

концепцій благоустрою та реконструкції публічних просторів, а також у формуванні стратегій міської ідентичності. Запропоновані рекомендації можуть бути впроваджені в практику архітектурного проектування, культурної політики міста, а також у навчальний процес спеціальностей архітектурно-мистецького профілю.

Розроблені та запропоновані Гребенюком І.В. рекомендації щодо функціонального та естетичного розміщення скульптур в урбаністичному просторі можуть застосовуватися в освітньому процесі (у лекційних курсах, навчальному та дипломному проектуванні на профільних кафедрах ЗВО під час підготовки студентів за спеціальністю 191 Архітектура та містобудування).

Окремі результати впроваджень підтверджені у додатках дисертаційного дослідження.

6. Оформлення дисертації, дотримання вимог академічної доброчесності та повнота викладу наукових положень і результатів в опублікованих роботах

Загальний обсяг дисертації складає 180 сторінок, з яких 139 сторінок основного тексту, 13 сторінок додатків із ілюстраціями, 18 сторінок посилань на літературу з 183 позицій. Дисертаційна робота має чітку структуру, а отримані результати свідчать про високий рівень дисертації. У дослідженні не виявлено текстових запозичень або використання наукових результатів інших дослідників без посилань на відповідні джерела.

Основні положення дисертації викладено в опублікованих працях. Вимоги до кількості та якості публікацій виконано. Здобувачем за темою дослідження опубліковано 7 наукових праць, з них: 3 статті опубліковані в наукових фахових виданнях України, 1 у науковому періодичному виданні держави країн Європейського Союзу (Республіки Польща) та 2 тезах доповідей науково-практичних конференцій національного та міжнародного рівнів.

Дисертаційна робота та її розділи характеризуються єдністю змісту й форми. Дослідження написано відкритим науковим стилем, з використанням

відповідного темі термінологічного апарату. Бібліографічний опис джерел відповідає вимогам. Робота викладена лаконічною науковою мовою. Після кожного розділу і після роботи в цілому викладаються ґрунтовні висновки, одержані автором особисто.

Оформлення і зміст дисертаційної роботи відповідають вимогам, що висуваються до дисертацій, поданих на здобуття наукового ступеня доктора філософії. Випадків академічного плагіату й фабрикації у дисертації та публікаціях Гребенюка І.В. не виявлено.

7. Зауваження до дисертації та дискусійні питання

Незважаючи на загалом позитивну оцінку результатів дисертаційного дослідження Гребенюка І.В., його практичну значущість і достатній рівень наукової новизни, окремі положення, викладені в роботі, мають дискусійний характер і потребують подальшого теоретичного уточнення та доопрацювання. До зауважень слід віднести:

1. **Відсутність візуальних матеріалів у основному тексті дисертації.** Для спеціальності 191 — *Архітектура та містобудування*, що оперує з візуальними й просторовими категоріями, це є суттєвим змістовим упущенням. Ілюстрації винесено до додатків (розділ «Додатки», с. 168–180), що ускладнює сприйняття дослідження, особливо в частинах, де аналізується міське середовище, приклади скульптурної інтеграції, композиційна структура або семантичне навантаження об'єктів.

2. **Зосередженість на одному місті (Івано-Франківськ).** Хоча приклад ґрунтовний, така вузька географічна прив'язка обмежує можливість екстраполяції результатів на інші урбаністичні контексти. Це слід було б компенсувати ширшим порівняльним аналізом або оглядом кількох кейсів.

3. **У ряді розділів «3.2. Застосування категорії ідентичності у формуванні міської скульптури м. Івано-Франківська» та «3.3. Пластичні новації скульптурної пластики в структурі середовища м. Івано-Франківська»** відчувається перевага мистецтвознавчого підходу над архітектурним і проектним аналізом. Тут основна

увага зосереджена на естетично-мистецьких, символічних, семіотичних та ідеологічних аспектах скульптур, натомість проектна складова, аналіз просторових сценаріїв, типологія взаємодії з архітектурним середовищем або інженерні рішення залишаються поза фокусом або вивчені поверхнево.

Це створює дисбаланс: замість міждисциплінарного діалогу, обіцяного у вступі та методології (розділ 1.2), виникає враження переважно мистецтвознавчої інтерпретації з окремими архітектурними ремарками. Тому доцільно було б розширити блоки з просторовим аналізом, додати схемно-планувальні аспекти, варіанти архітектурно-просторового рішення та візуалізації — саме те, чого очікує фахівець з архітектури.

4. Доцільно було б чіткіше окреслити методологічні принципи, за якими здійснювався відбір скульптур для аналізу. Уточнення критеріїв оцінки їх «функціонування» в міському середовищі дозволило б посилити наукову аргументованість дослідження.

Однак, вищевказані зауваження не впливають на загальну позитивну оцінку дисертаційного дослідження та на його наукову новизну.

Повнота висвітлення результатів в опублікованих працях.

Основні результати дисертації представлено у чотирьох наукових публікаціях, з-поміж них: у науковому періодичному виданні держави країн Європейського Союзу (Республіки Польща) та три наукові публікації у фахових виданнях України. Результати висвітлено в матеріалах та тезах 1 всеукраїнської та 1 міжнародної конференцій.

Висновки дисертації в цілому

Рецензоване дисертаційне дослідження Гребенюка І.В. «Архітектурно-візуальна інтеграція скульптурної пластики у формуванні ідентичності міського простору» є завершеною науковою працею, має наукову новизну та теоретичне і практичне значення.

Дисертація відповідає вимогам, які сформовані до дисертацій на здобуття

наукового ступеня доктора філософії та встановлені наказом МОН України «Про затвердження вимог до оформлення дисертації» та КМ України від 12 січня 2022 року № 44 «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження доктора філософії (із змінами внесеними згідно з постановою КМ №341 від 21.03.2022 р., №502 від 19.05.2023р.), а її автор Гребенюк Іван Васильович заслуговує на присудження наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 191 Архітектура та містобудування галузі знань 19 – Архітектура та будівництво.

ОФІЦІЙНИЙ ОПОНЕНТ:

Доктор архітектури, доцент,

в.о. завідувача кафедри архітектури та дизайну

Західноукраїнського національного університету

Оксана ДЯЧОК